

2.7.1 Spacer edukacyjny - oprac. Magdalena Chrzanowska

Spacer edukacyjny to metoda służąca doskonaleniu warsztatu pracy nauczycieli oraz dzięki współpracy między nauczycielami, długofalowej poprawie uczenia się i nauczania w szkole. Pomaga we wprowadzeniu w szkole zwyczaju rozmawiania wspólnym językiem o praktyce nauczania. Dzięki temu szkoła może wypracować standardy wzajemnej obserwacji pracy oraz wyrobić nawyk uczenia się na podstawie analizy własnych (i cudzych) doświadczeń. Ten sposób doskonalenia, znany m.in. z pracy lekarzy w szpitalach, jest stosowany w najlepiej rozwiniętych systemach oświatowych na świecie.

Jak to wygląda?

Spacer edukacyjny polega na koleżeńskej obserwacji pracy uczniów i nauczycieli w klasie. W jej efekcie nauczyciele wspólnie z obserwatorami wypracowują rozwiązania pojawiających się trudności, pracują nad ulepszeniem nauczania. Najlepiej gdy obserwatorami są nauczyciele z tej samej lub współpracującej szkoły, którzy mogą również skorzystać z odwiedzin w klasach – wyciągnąć z nich wnioski do przemyślenia i zastosowania podczas własnych lekcji. Idea spaceru edukacyjnego zakłada, że uczą się wszyscy jego uczestnicy. Spacer edukacyjny służy zdiagnozowaniu pewnych zjawisk i znalezieniu satysfakcjonujących rozwiązań – nigdy ocenie pracy nauczycieli!

Czym różni się spacer edukacyjny od innych form obserwacji lekcji?

- Nie jest to hospitacja. Podczas spaceru edukacyjnego zawsze obserwuje się by uczyć się, nie oceniać.
- Nie jest to wizyta na lekcji pokazowej. Podczas spaceru edukacyjnego obserwuje się codzienną pracę w klasie i poszukuje praktycznych rozwiązań konkretnych kwestii
- Nie jest to wspólne prowadzenie lekcji przez dwóch nauczycieli. Spacer edukacyjny dotyczy całej szkoły, a nie tylko jednej klasy.

Spacer edukacyjny krok po kroku

Przyjrzyjmy się, jak przebiegają przygotowania do spaceru edukacyjnego, jakie są elementy spaceru i jak kontynuować pracę po zakończeniu obserwacji.

Pierwszy krok to zastanowienie się nad tym, co zamierzamy obserwować i kto weźmie udział w spacerze. Czy w szkole pojawił się jakiś konkretny problem (np. uczniowie mają trudności z odrabianiem pracy domowej lub nie angażują się w lekcje)? Być może przypuszczamy, że jakiś obszar nauczania/uczenia się wyraźnie wymaga poprawy? Warto, zwłaszcza podczas pierwszych spacerów, skoncentrować się na jednym konkretnym, jasno zdefiniowanym zagadnieniu, najlepiej dość wąskim. i być ściśle powiązana z tym, co się dzieje w klasie. Nie ma sensu zajmować się np. sprawą spóźnień uczniów, jeśli są one powodowane awariami autobusów szkolnych. Rozwiązanie obserwowanego zagadnienia powinno leżeć w mocy samej szkoły i być możliwe do wprowadzenia w określonym czasie. Warto również ustalić, jakie zachowania czy interakcje będą obserwowane (np. w jaki sposób jest wyjaśniana praca domowa lub które polecenia zachęcają uczniów do działania, a które nie).

Obserwacje powinny odbywać się w minimum trzech różnych klasach. Można obserwować całe lekcje lub ustalić, że w każdej sali goście przebywają tylko pewien czas. Podczas wizyt w klasach należy pamiętać, że służą one wymianie doświadczeń, a nie ocenie. Notatki z obserwacji powinny być, na ile to możliwe, bezstronne, niewartościujące oraz zawierać dowody na poparcie stawianych tez. Pamiętajmy również, by odnosiły się wyłącznie do badanego zagadnienia.

Obserwacja lekcji przypomina zbieranie materiału dowodowego. Polega na wypatrywaniu powtarzających się wzorców postępowania, schematów zachowań.

Obserwując, próbujemy skoncentrować się przede wszystkim na działaniach uczniów, a nie nauczyciela. Spostrzeżenia notujemy w przygotowanym wcześniej arkuszu obserwacyjnym spaceru. Można wymieniać uwagi z innymi obserwatorami, ale w sposób dyskretny, który nie zakłóca lekcji. Wartościowym uzupełnieniem obserwacji będą pytania zadawane uczniom oraz przeglądanie ich notatek, jednak dla zachowania płynności lekcji należy poczekać z tym do przerwy.

Po wizytach w klasach dobrze jest poświęcić chwilę na uporządkowanie notatek, oddzielenie obserwacji potencjalnie wartościowych od tych mniej istotnych. Nim nastąpi wymiana spostrzeżeń i dyskusja dobrze jest wyznaczyć facylitatora – osobę, która będzie czuwać nad przebiegiem spotkania uczestników spaceru. Oprócz pilnowania czasu przeznaczonego na dyskusję, do jego obowiązków należy czuwanie nad tym, by dzielący się obserwacjami używali możliwie bezstronnych sformułowań – opisywali i przedstawiali dowody, a nie oceniali. Rozmawiając, uczestnicy razem poszukują powtarzających się w klasach wzorców zachowań. Następnie przekazują wnioski z obserwacji prowadzącym lekcje. Ważne, by obserwatorzy pamiętali o zachowaniu opisowego, niewartościującego tonu wypowiedzi. Z kolei nauczyciele wysłuchujący relacji ze spaceru powinni, choć to trudne, powstrzymać się od usprawiedliwiania własnego postępowania. Mogą natomiast w razie potrzeby udzielić uczestnikom spaceru dodatkowych informacji. Dzięki temu pojawia się szansa na zidentyfikowanie źródła obserwowanych zjawisk.

Ostatni, niezmiernie ważny etap spaceru edukacyjnego to wyciągnięcie z obserwacji wniosków na przyszłość i zaplanowanie następnego kroku. Nastał moment, by pomysły, przypuszczenia i refleksje zamienić na konkretne zadania, przeznaczone do realizacji w określonym czasie. Nie muszą to być fundamentalne, rewolucyjne zmiany, czasem wystarczy skorygować kilka elementów, by uczniowie mogli uczyć się skuteczniej i w przyjaznej atmosferze. Nowe pomysły warto zweryfikować po jakimś czasie, np. podczas kolejnego spaceru zwrócić uwagę, na ile sprawdzają się one w praktyce. Propozycje zmian wypracowują wspólnie nauczyciele prowadzący odwiedzane lekcje i obserwatorzy.

Stała współpraca i wspólne uczenie się

Spacer edukacyjny nie powinien być jednorazową przygodą, a cyklicznym wydarzeniem, stale obecnym w kulturze pracy szkoły. Ma stanowić zachętę do ciągłego uczenia się i współpracy. Z doświadczenia spaceru powinni korzystać wszyscy uczestnicy – zarówno obserwowani, jak i obserwujący. Ważna jest atmosfera panująca wokół tej metody doskonalenia – przyjazna, w żadnym razie nie wroga. Dzięki spacerowi wspólnie pracujemy nad profesjonalizacją zawodu nauczyciela.

Literatura

- M. Mourshed, C. Chijioke, M. Barber „Raportu McKinseya. Jak najlepiej rozwijające się systemy szkolne stają się jeszcze lepsze.”
- E.A. City, R.F. Elmore, S.E. Fiorman, L. Teitel „Instructional Rounds in Education”. B. Levin “Research, Knowledge and the Teaching Profession”.
- L.B. Resnick, J.P. Spillane, P. Godlman, E.S.Rangel „The Nature of Learning: Using Research to Inspire Practice”, rozdział “Implementing innovation: from visionary models to everyday practice”.

Źródło: <http://www.ceo.org.pl/pl/ok/news/spacer-edukacyjny-wprowadzenie>